

DESTRUCCIÓ

A TOTA COSTA

Illes Balears

GREENPEACE

L'arribada de Jaume Matas al Govern balear ha tingut com a resultat un allau de males notícies per a la conservació de la costa.

El seguit de modificacions en diverses lleis per tal de permetre la urbanització, la derogació de la moratòria en els camps de golf i els projectes nous de ports esportius són una amenaça per al litoral balear que pot quedar col·lapsat.

Situació a les comunitats autònomes

Illes Balears

Platja del Caragol, Mallorca.

L'any passat ja va començar a intuir-se el canvi en les intervencions en el litoral. A la darrera de juliol, el Govern anuncià el començament dels tràmits per a reformar la Llei d'Espais Naturals per a permetre la construcció d'habitatges unifamiliars a les Àrees Naturals d'Espais d'Interès (ANEI) de les Pitiüses (Eivissa i Formentera), que permetia edificar un habitatge en una parcel·la de 5 hectàrees a les ANEI d'Eivissa i de 3 ha en el cas de Formentera, la qual cosa suposa la possibilitat de construir més de 6.000 xalets a les dues illes.

També es van modificar les Directrius d'Ordenació del Territori, introduint una "excepció" per a permetre una urbanització, un complex hotel·ler, una àrea comercial i un camp de polo en sòl rústic del municipi de Campos. Això no obstant, la modificació també va permetre recuperar la condició d'urbanitzables a terrenys d'Eivissa, on el president del Consell Insular, Pere Palau, ja parla de construir un port esportiu en uns terrenys fins ara protegits.¹³³

Una altra de les modificacions introduïdes mitjançant la Llei 8/2003 de Mesures Urgents en Matèria d'Ordenació Territorial i Urbanisme a les Illes Balears, permet recuperar la condició d'urbanitzable als espais costaners que limiten almenys en un 50% amb sòls urbans. La justificació per a aquesta mesura s'explica segons sembla en l'existència d'una petita zona de la costa menorquina de Ciutadella que l'ajuntament vol recuperar. Així, es modifica tota una Llei per a un sol cas, però a diferència de l'excepció de Campos, no s'especifica.¹³⁴ Un altre canvi en aquesta Llei fa desaparèixer la moratòria sobre la construcció de camps de golf a Eivissa i Formentera (Llei 4/2000).

A l'octubre va desaparèixer l'ecotaxa, ja que, segons el President Matas, el pagament d'un euro per part dels turistes ha estat la causa que les Illes passassin del primer lloc al quart en destinació turística.

Però no van ser els únics canvis. Al novembre del 2003 es va anunciar l'aixecament de la moratòria urbanística que feia tres anys que s'aplicava a l'arxipèlag.¹³⁵

Segons els seus autors, totes aquestes mesures estan adreçades a revitalitzar el turisme a les Illes. Això no obs-

Un camp de polo a les dunes

2.000 places residencials, 1.000 d'hoteleres, 144 bungalows, dos camps de futbol, sis pistes de tennis, sis de paddle, un club hípic, una pista per a esports hípics, un camp d'entrenament, estables, edificis d'administració en una extensió de 997.241 m² de sòl rústic.

L'esmentat sòl rústic està format per dunes fòssils al costat d'una zona humida i d'una de litoral de dunes amb vegetació. La zona està declarada com a Zona d'Especial Protecció d'Aus (ZEPA) i les autoritats espanyoles l'han proposada com a Indret d'Importància Comunitària (IIC) de la Xarxa Natura 2000.

Es tracta del projecte de l'empresa KG-DWI presentat el 1988 a l'ajuntament de Campos com un conveni urbanístic. Va ser el projecte estel de Jaume Mates, el qual va incloure el projecte del camp de polo com una excepció dins les Directrius d'Ordenació del Territori (DOT) perquè es pogués portar a terme. Era el premi per a Campos per haver mantingut verge la seva costa.

L'arribada d'un nou equip al Govern Balear va suposar la modificació del DOT i l'eliminació de l'excepció que permetia construir-hi. La promotora va engegar llavors una reclamació patrimonial per un valor de 27,6 milions d'euros per la pèrdua de drets d'edificació. El Pacte de Progrés va indemnitzar amb 1.088.279 d'euros l'empresa promotora i a pesar de tot això, aquesta va recórrer la indemnització en els tribunals.

Les noves eleccions autonòmiques, van dur de nou Mates a la presidència del Govern, i amb ell, ressuscita novament el projecte per a "resoldre el desequilibri econòmic" del municipi de Campos. És llavors quan surt a la llum la indemnització pagada per l'anterior Govern. Actualment tot es troba pendent d'un informe jurídic.

El Govern ha assegurat que si no es fa amb aquest projecte, la urbanització del litoral de Campos es farà amb un altre.

Font: Diari de Mallorca, El Mundo, Última Hora

tant, un estudi encarregat per l'anterior Govern (i amagat per l'actual), palesa que darrere les suposades bondats d'aquesta activitat econòmica, s'amaguen una sèrie d'inconvenients en l'àmbit social i mediambiental.

La precarietat laboral (el 90,22% dels contractes són temporals i els salaris són per sota de la mitjana estatal), les dificultats per a accedir a un habitatge (el quals ha patit una pujada del 61,1% de 1998 a 2000), l'augment de les emissions de CO₂ (les Balears superen el límit màxim d'emissions permès amb un 42,5% en 2001) i la mala gestió dels residus (un 22,6% menys dels valors mitjans) són les característiques més destacades en l'estudi.¹³⁶

La dades que presenta el turisme a les Balears no són bones. Però des del sector hotelier s'ha escomès una fugida endavant, en la qual qualsevol dada real esdevé

Platges contaminades ¹³⁷

No compleixen els valors obligatoris determinats per la Comissió Europea

- Platja de Pollença, Mallorca (a tres zones)
- Platja de Cala Egos, Santanyí (Mallorca)
- Platja de Cala Padera, es Castell (Menorca)

irrellevant, i es pensa sempre en un futur més saturat. Però les dades no enganen. La temporada turística del 2003 es va tancar amb pitjors resultats econòmics que en el 2002, segons les xifres presentades pels presidents de les federacions de petits i mitjans empresaris de Mallorca, Menorca i les Pitiüses. A totes les illes es va observar un descens del poder adquisitiu del turisme que les visita, per la qual cosa la minva dels ingressos va assolir el 18%.

L'exministre a qui no agradava el medi ambient

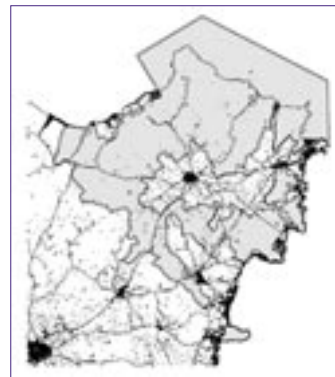
Un dels escàndols més grossos protagonitzats per l'exministre de Medi Ambient ha estat la reducció dràstica del Parc Natural de la Península de Llevant i les reserves naturals del cap Ferrutx i Cap del Freu (Mallorca), en una mesura vergonyosa i impròpia del segle XXI.

Creat el 2001 per l'anterior govern, el parc tenia una superfície de 24.507 hectàrees terrestres, a més d'una franja de mar que l'envoltava de 5.275 ha més. A qui llavors era ministre de Medi Ambient, Jaume Mates, la idea no li va agradar gens. Des del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Pesca d'Arias Cañete es va recórrer la declaració del parc, perquè es considerava que el Govern Balear no tenia competències sobre la zona marítima, però una sentència del Tribunal Superior de Justícia de les Balears va reconèixer al març del 2004 les competències de l'executiu balear perquè considerava que "les Balears és la suma del territori terrestre i el mar".

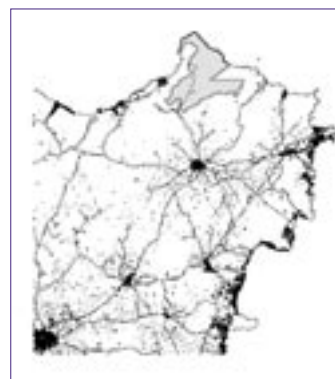
Però aquesta notícia va passar a segon terme per la intenció del govern de Matas d'impulsar una reducció dràstica de la superfície d'aquest parc natural. La reducció projectada per l'exministre de Medi Ambient afecta el 92,7% de la superfície del parc.

D'altra banda, el Parc Natural de Cala d'Hort pràcticament desapareixerà a l'illa d'Eivissa (reduït a només 0'5 ha) i únicament s'hi mantindran les reserves naturals dels illots (sense l'àrea marina). Així, de les 2773'3 ha protegides actualment, en quedaran només 234'2 ha (una retallada del 91'6% de l'espai protegit al principi).¹³⁹

En revisió hi ha també l'ampliació que l'anterior govern va fer del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca. La revisió va incloure dins parc zones d'una gran vàlua ambiental. Però un grup d'hotelers de la Platja de Muro i l'ajuntament de la localitat van recórrer el decret d'ampliació. Un dels projectes per a la zona protegida era la construcció d'un camp de golf.¹³⁹

Àmbit actual del Parc Natural de Llevant

Proposta de "parc nou"

Àmbit actual del Parc Natural de Cala d'Hort

Proposta de "parc nou"

L'excés d'oferta ha menat els empresaris a oferir el “tot inclòs” per poder omplir els seus hotels. Amb aquesta fórmula, el turista no just gaudeix de pensió completa, sinó que li ofereixen tota mena de serveis i de consumicions les 24 hores del dia dins l'hotel. L'augment d'un 1.000% d'establiments que ofereixen aquest servei a Palma ha fet sonar totes les alarmes. La mesura s'ha qualificat d'“atemptat contra la resta de la indústria turística de les Balears” per tots els altres empresaris.¹⁴⁰ És el “campi qui pugui”, fomentat, a més a més, per un Govern que no està disposat que el seny ni la sostenibilitat es trobin en els seus paràmetres de gestió.

En el Consell de Ministres celebrat el 12 de març, tot just dos dies abans que el PP perdés les eleccions generals, Jaume Matas va aconseguir un acord perquè el Ministeri de Medi Ambient invertís 96 milions d'euros en la regeneració del litoral balear.¹⁴¹ Un conveni de tres anys de durada per a realitzar les “actuacions en infraestructures de les costes” que ell mateix no havia tingut temps d'acabar com a ministre de Medi Ambient. Amb raó, l'exvicepresident segon del Govern, Javier Arenas, va anomenar aquella reunió “el Consell de Ministres de Matas”.¹⁴²

El canvi de govern pareix que eclipsà el “triomf” de Matas. El nou equip de Medi Ambient no va tardar gaire a avisar que “es revisaran tots els projectes prevists en el medi ambient de les Balears i pendants d'aprovació”.¹⁴³ Es tracta de 64 projectes (37 a Mallorca, 9 a Menorca, 9 a Eivissa i 9 a Formentera).

El Ministeri de Medi Ambient ha de concentrar-se en la lluita contra l'erosió que pateixen les costes balears. De

res no serviran els passeigs marítics garrits i empedrats, els solàriums o els miradors si no duen a cap platja.

Durant els darrers anys, algunes de les obres realitzades per la Demarcació de Costes han afavorit tan sols determinats interessos privats, com la passarel·la de 100 metres de llarg i 5 d'amplada construïda en una àrea rocosa a sa Coma (Mallorca) per a permetre el desembarcament de creuers petits a la qual s'oposava l'ajuntament de Sant Llorenç.¹⁴⁴ Uns altres, com el talús al port de Valldemossa (Mallorca)¹⁴⁵ per a protegir els xalets de l'acció erosiva de la mar, mostren la gravetat de la situació en alguns punts de la costa, que s'ha anat desnaturalitzant anys i anys amb cases, esculleres i ports.

Quant als ports esportius, la veda s'ha tornat obrir. Encara que es compta amb 61 ports esportius i 20.000 amarraments, se'n reclamen més. A Eivissa, la modificació de les Directrius d'Ordenació del Territori podria suposar un nou port esportiu a les Variades, al costat de Sant Antoni. I si el Govern Balear és receptiu a les demandes del sector nàutic, no serà l'únic.

Els ports esportius han exigit 5.000 nous amarraments per a les Illes.¹⁴⁶ La nova justificació dels gerents de les instal·lacions esportives es basa en les necessitats creades per la celebració de la Copa Amèrica a València l'any 2007.¹⁴⁷

Els espais naturals costaners fan una important funció en la depuració de l'aigua. Jaume Matas ho hauria de saber i dedicar els seus esforços a lluitar contra la contaminació que amenaça les seves costes en comptes de dedicar-se a desprotegir espais naturals.

Contaminació

Depuradora de San Joan de Labritja (Eivissa)

Desemboca en una praderia de *Posidonia oceanica*, que es troba en regressió a causa de la contaminació.¹⁴⁸

Badia de Palma (Mallorca)

Abocaments procedents de la depuradora sense cap tipus de depuració a la badia. Els emissors per on s'aboquen les aigües negres presenten forats “per a difuminar” l'abocament en una zona més grossa.¹⁴⁹

Ses Salines (Mallorca)

La construcció d'un centre de visitants pel Ministeri de Medi Ambient ha provocat abocaments de fang en la praderia de *Posidonia oceanica*.¹⁵⁰

1. Ampliació del port de Ciutadella (Menorca).
2. Parc Natural de la península de Llevant (Mallorca): minva d'un 92,7% de l'extensió.
3. Campos (Mallorca): modificació de la Llei d'Ordenació del Territori per tal de construir un camp de polo i una urbanització en una zona de dunes.
4. Depuradora d'Eivissa: desemboca en un prat de *Posidonia oceanica* que es troba en retrocés per mor de la contaminació.
5. Port esportiu de Sant Antoni de Portmany (Eivissa).

Mapa dels punts negres de les Illes Balears

Conclusions i recomanacions

Les modificacions d'un sèrie de normatives per a augmentar la urbanització a l'arxipèlag balear i la reducció, fins a fer-los desaparèixer pràcticament, de diversos espais naturals resumeixen la política de costes balear, dictada tan sols pel sector turístic més voraç i depredador, sota les ordes del qual actua el Govern balear.

Els intents del govern anterior per a detenir el procés anomenat "balearització", que implica la depredació de tots els recursos naturals existents en la costa, han quedat eliminats de cop i volta per un exministre de Medi Ambient, una paradoxa amarga.

El paper representat fins ara per la Direcció General de Costes del Ministeri de Medi Ambient, actuant a les ordes de la temerària política de Matas, ha de canviar de soca-rel. Medi Ambient ha d'assumir el seu paper de protector de les costes i garantir la supervivència de les platges, els penya-segats i els aiguamolls costaners.

Aquesta revisió s'hauria d'adreçar a lluitar realment contra els greus problemes d'erosió existents en diversos trams del litoral de les Illes Balears, on els temporals arrasen contínuament les platges, provoquen uns grans danys i deixen sense un gra d'arena les platges. Els temporals s'engoleixen les passarel·les, els fanals, els bancs i els passeigs marítims, sense que els responsables siguin capaços d'entendre la naturalesa i segueixen encabotats a pavimentar-la i fixar-la a força de formigó.

Ja es comencen a veure les conseqüències de la nefasta política costanera, projectada en la deterioració ambiental i en les males xifres del turisme, encara que s'atribueixin a la derogada ecotaxa. La recuperació turística no vendrà mai amb més saturació, perquè allunya encara més les Balears de qualsevol concepte de turisme de qualitat o d'un desenrotllament sostenible que garanteixi el futur d'un dels seus recursos naturals més valuosos: les platges.

Destrucció a tota costa 2004

Islas Baleares

- [133] Palau apoya la urbanización de ses Variades y la construcción de un puerto deportivo. Última Hora Ibiza. 3-10-03.
- [134] Alarma en la costa. Diario de Mallorca. 29-10-03.
- [135] Mallorca acaba con tres años de restricciones urbanísticas. Cinco Días. 21-11-03.
- [136] La medida de la sostenibilidad del turismo en Balears. UIB y CITTIB. Govern Balear. 2003.
- [137] The Bathing Water Report 2003.
[Http://www.europa.eu.int/water/water-bathing/report.html](http://www.europa.eu.int/water/water-bathing/report.html).
- [138] Nota de Prensa del GOB. 25-11-03.
- [139] A llegacions al decret de modificació del parc natural de s'Albufera de Mallorca. GOB. 3-5-04.
- [140] Los comerciantes califican el "todo incluido" como un "golpe bajo". El Mundo. 5-8-03.
- [141] Convenio de Illes Balears para la mejora ambiental de las costas. Consejo de Ministros. 12-3-04.
- [142] Matas ya no tendrá hilo directo con los ministros. Última Hora. 17-3-04.
- [143] Narbona desarrollará una política de costas diferente y revisará los proyectos previstos en medio ambiente. IBLNEWS, Europa Press. 18-5-04.
- [144] La construcción de una pasarela de madera sobre el área rocosa de la bahía alarma a los residentes. Diario de Mallorca. 7-4-04.
- [145] Costas gastará 420.000 euros en levantar un talud en el Port de Valldemossa. El Mundo. 7-4-04.
- [146] Los amarres de la discordia. Diario de Mallorca. 14-10-03.
- [147] La Copa América exigirá disponer de mejores puertos. Diario de Mallorca. 12-8-03.
- [148] El emisario submarino de la depuradora vulnera una norma medioambiental de la Unión Europea. Última Hora. 12-8-03.
- [149] Emaya reconoce que vierte agua residual al mar cuando llueve. Diario de Mallorca. 2-10-03.
- [150] Propuesta no de ley del PSOE para la recuperación de la costa balear. Nº exp. 161/002300. Diario del Congreso núm 891. 10-12-03.

Greenpeace Madrid

San Bernardo, 107. 28015 Madrid
Tel.: 91 444 14 00 - Fax: 91 447 15 98
informacion@greenpeace.es

Greenpeace Barcelona

Ortigosa, 5 - 2º 1º. 08003 Barcelona
Tel.: 93 310 13 00 - Fax: 93 310 51 18
barcelona@greenpeace.es

Greenpeace Palma de Mallorca

Carrer dels Blanquers, 1
La Calatrava 07001 Palma, Illes Balears
Tel.: 971 724 161 - Fax: 971 724 031
palma@greenpeace.es

Este documento es un capítulo del informe

Destrucción a toda costa

Informe de Greenpeace sobre la situación del litoral

Julio 2004

Está disponible en nuestra página web:

www.greenpeace.es

Traductor: Antoni I. Alomar